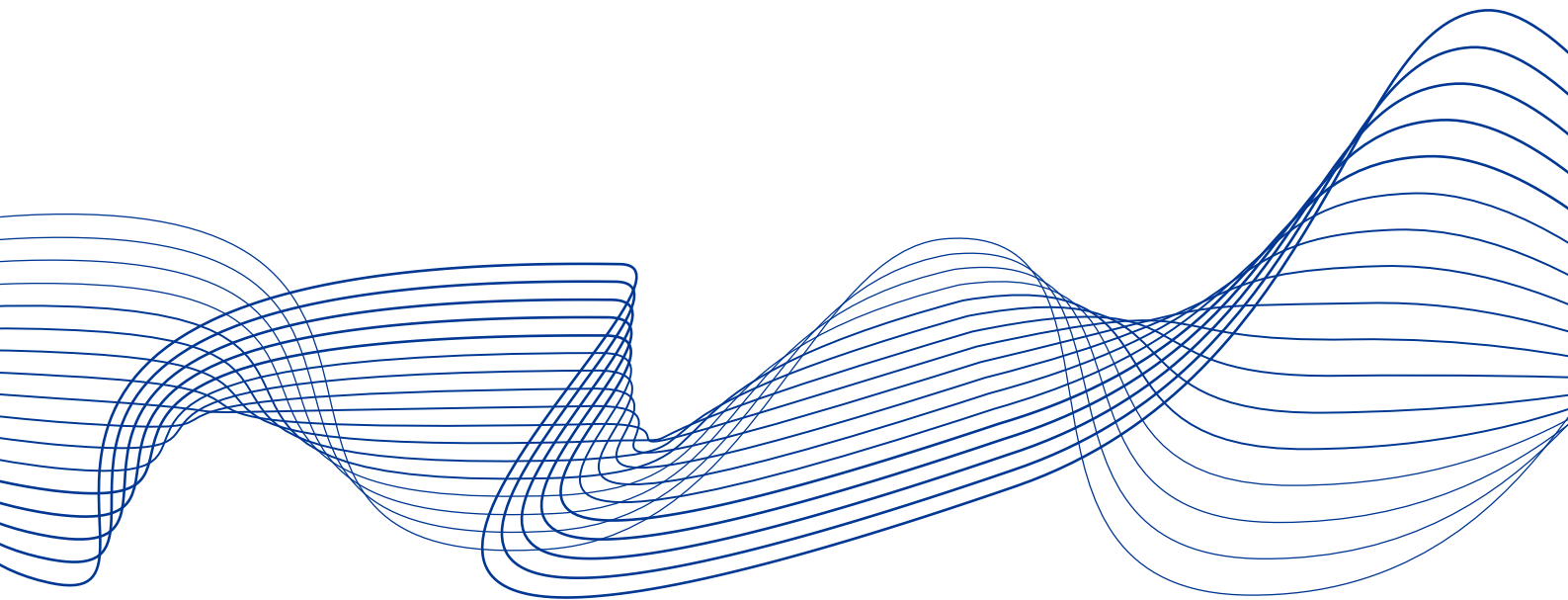

Metų ataskaita

2023 m.

ESRV

Europos sisteminės rizikos valdyba

Europos finansų priežiūros sistema

Turiny

Įžanginis žodis	2
Santrauka	4
Leidimo duomenys	7

Ižanginis žodis

Europos sisteminės rizikos valdybos pirmininkė Christine Lagarde

Labai džiaugiuosi galėdama pristatyti tryliktąją Europos sisteminės rizikos valdybos (ESRV) metų ataskaitą, apimančią laikotarpį nuo 2023 m. balandžio 1 d. iki 2024 m. kovo 31 d.

Šioje ataskaitoje, skirtoje Europos Sąjungos teisėkūros institucijoms ir Europos plačiajai visuomenei, paaiškinama, kaip ESRV vykdė savo įgaliojimus. ESRV metų ataskaita yra svarbi ESRV skaidrumo ir atskaitomybės užtikrinimo priemonė.

Apžvelgiamas laikotarpis pasižymėjo sudėtinga makroekonominė aplinka, reikšmingais svyravimais finansų rinkose ir dideliu geopolitiniu neapibrėžtumu. Dėl bendro

poveikio, kurį kėlė lėtėjantis augimas, didelė infliacija ir ribojamosios finansinės sąlygos, didėjo įtampa įmonių ir namų ūkių balansams. 2023 m. antrąjį pusmetį pasaulio obligacijų rinkoje vykę

svyravimai aiškiai parodė, kad finansų rinkos yra pažeidžiamos dėl chaotiškų turto kainų korekcijų. Tebesitęsiantis karas Ukrainoje ir konfliktas Artimuosiuose Rytuose mums parodė, kad geopolitinė įtampa gali išaugti bet kuriuo metu. Dėl visų šių veiksnių rizika finansiniam stabilumui tebebuvo didelė.

Per visą šį sudėtingą laikotarpį, įskaitant 2023 m. kovo mėn. Jungtinių Amerikos Valstijų ir Šveicarijos bankų sektoriuose kilusius neramumus ir vėliau tais metais pasaulio obligacijų rinkose pasireiškusius sutrikimus, ES finansų sistema išliko atspari. Laikotarpio pradžioje

Europos bankų kapitalo ir likvidumo rodikliai buvo daug aukštesni negu prieš pasaulinę finansų krizę. Tokį atsparumą užtikrinti padėjo ir apdairi makroprudencinė politika. Tačiau šioje ataskaitoje išdėstyti faktai primena, kaip svarbu neprarasti budrumo ir išsaugoti ar net padidinti visos finansų sistemos atsparumą. Dėl to kai kurios valstybės narės sugriežtino savo makroprudencinę politiką, ypač kapitalo rezervų srityje.

Šiuo apžvelgiamu laikotarpiu ESRV savo darbe daug dėmesio skyrė sisteminei rizikai, kilusiai tiek bankams, tiek ne bankų finansų įstaigoms. Nustačiusi pagrindines sritis, kuriose

reikėtų imtis veiksmų, ESRV išplėtė operacinės politikos priemonių rinkinį kibernetinei rizikai mažinti, įskaitant informacijos valdymo ir koordinavimo priemones. Ji taip pat toliau vertino kriptoturto ir decentralizuotų finansų sisteminį poveikį ir padarė išvadą, kad institucijos turėtų stiprinti savo pajėgumus stebėti kriptoturto ekosistemos pokyčius ir galintį didėti jų poveikį finansiniam stabilumui. ESRV kartu su ECB taip pat pasiūlė makroprudencinį metodą, kaip nuosekliais, tiksliniais ir keičiamo poveikio masto veiksmais būtų galima mažinti su klimatu susijusią riziką.

ESRV vedė aktyvų dialogą su ES teisėkūros institucijomis stengdamasi pabrėžti, kaip svarbu įvykdomas ne bankų finansų sektoriaus reguliavimo reformas įtraukti

makroprudencinę perspektyvą. ESRV palankiai vertina tai, kad užbaigtos teisės aktų dėl **investicinių fondų, draudikų ir centrinės tarpuskaitos** peržiūros. Peržiūrėtos taisyklės padės pašalinti kai kuriuos ESRV išryškintus trūkumus. Kartu paminėtina, kad ES pinigų rinkos fondams

skirto reglamento reforma vis dar vėluoja. 2024 m. gegužės mėn. Europos Komisija pradėjo tikslines **konsultacijas**, siekdama įvertinti makroprudencinės politikos tinkamumą finansiniam tarpininkavimui, kurį vykdo ne bankai. Vienas iš ESRV 2024 m. prioritetų bus prisidėti prie šio svarbaus proceso.

Apžvelgiamu laikotarpiu iš pareigų ESRV pasitraukė du brangūs ir visų vertinti kolegos.

Norėčiau padėkoti Claudiai Buch, kuri pasitraukė iš Patariamojo techninio komiteto pirmininko pavaduotojos pareigų, nes buvo paskirta ECB priežiūros valdybos pirmininke. Dirbdama ESRV, Claudia nuveikė labai daug, tad džiaugiuosi, kad eidama naująsias pareigas savo įžvalgomis ji ir toliau galės prisidėti prie ESRV darbo. Taip pat reiškiu didžiausią padėką ESRV bendrosios valdybos nariui Ignazio'ui Visco'ui, kurio kadencija baigėsi 2023 m. spalio mėn.

Christine Lagarde

ESRV Pirmininkė

Santrauka

Šioje metų ataskaitoje apžvelgiamas laikotarpis nuo 2023 m. balandžio 1 d. iki 2024 m. kovo 31 d.

Dėl sudėtingos makroekonominės aplinkos, reikšmingų svyravimų finansų rinkose ir didelio geopolitinio neapibrėžtumo 2023 m. ir 2024 m. pradžioje rizika finansiniam stabilumui tebebuvo didelė.

Esant vangaus ekonomikos augimo perspektyvoms, krintant nekilnojamojo turto kainoms ir vyraujant griežtoms kredito teikimo sąlygoms, kilo susirūpinimas dėl skolininkų gebėjimo tvarkyti skolą ir apskritai dėl ciklinės rizikos. Pinigų politikos atsako į didelį kainų spaudimą poveikiui persidavus realiajai ekonomikai ir pamažu nutraukiant per koronaviruso (COVID-19) pandemiją teiktos fiskalinės paramos priemonės, realiojo BVP augimas Europos Sąjungoje 2023 m. sulėtėjo. Didelė infliacija kartu su didesnėmis palūkanų normomis apskritai slopino įmonių investicijas ir namų ūkių vartojimą. 2023 m. antrąjį pusmetį pasaulinėje obligacijų rinkoje vykę reikšmingi svyravimai taip pat kėlė grėsmę finansiniam stabilumui, ypač ne bankų sektoriams ir investuotojams, patiriantiems didelę palūkanų normos riziką. Be to, karas Ukrainoje ir 2023 m. antrąjį pusmetį įsiplieskusi įtampa Artimuosiuose Rytuose dar labiau padidino geopolitinį neapibrėžtumą. Jeigu geopolitinė įtampa toliau augs, rizika finansiniam stabilumui ateityje gali didėti.

2023 m. ES bankai uždirbo nemažai pelno ir išliko atsparūs pasaulio bankų sektoriuje kilusiems sukrėtimams.

Padidėjus grynosioms palūkanų pajamoms, o neveikusių paskolų daliai sumažėjus iki istoriškai žemiausio lygio, ES bankai 2023 m. uždirbo daug daugiau pelno. Europos bankininkystės institucijos (EBI) 2023 m. testavimo nepalankiausiomis sąlygomis ES mastu rezultatai patvirtino, kad ES bankai pagal nepalankųjį scenarijų, t. y. ištikus dideliame ES ir pasauliniam nuosmukiui, didėjant palūkanų normoms ir kredito maržoms, išliktų atsparūs. ES bankų atsparumą patvirtino ir tai, kad 2023 m. kovo mėn. bankų sektoriuje kilę neramumai, kai žlugo trys maži ir vidutinio dydžio JAV bankai ir padidėjo pažeidžiamumas kai kuriose Šveicarijos bankų sektoriaus dalyse, dėl kurio banką „Credit Suisse“ perėmė bankas UBS, padarė tik nedidelį poveikį. Nepaisant 2023 m. fiksuoto tvirto ES bankų sektoriaus pelningumo ir atsparumo, rizika tebėra didelė. Visas didelės infliacijos ir staigaus palūkanų normų didėjimo poveikis pasijus tik laikui bėgant. Numatoma, kad palūkanų maržos, taigi ir ES bankų pelningumas, mažės. Taip pat pažymėtina, kad dėl vangaus augimo perspektyvos ir griežtų finansavimo sąlygų ilgesniu laikotarpiu gali pablogėti turto kokybė, o jei įtampa finansų rinkose neišnyks, gali padidėti rizika bankų finansavimui. Atsižvelgiant į didelį neapibrėžtumą, labai svarbu, kad bankai užtikrintų savo atsparumą ir galėtų atremti sukrėtimus esant jau ir taip vangiai makrofinansinei perspektyvai.

Greta kitų savo darbų, vykdomų sisteminės rizikos nustatymo Europos ekonominėje erdvėje (EEE) srityje, Europos sisteminės rizikos valdyba (ESRV) taip pat prisidėjo prie Europos priežiūros institucijų (EPI) vykdytų testavimų nepalankiausiomis sąlygomis.

Apžvelgiamu laikotarpiu ESRV parengė nepalankius scenarijus pinigų rinkos fondų ir pagrindinių sandorio šalių testavimui nepalankiausiomis sąlygomis, kurį 2023 m. atliko Europos vertybinių popierių ir rinkų institucija (EVPRI). ESRV taip pat parengė nepalankius scenarijus, skirtus vienkartinę pasirengimo

įgyvendinti 55 % tikslą priemonių klimato rizikos scenarijų analizei; šios analizės rezultatai bus įtraukti į EPI ir Europos Centrinio Banko (ECB) galutinę ataskaitą Europos Komisijai¹.

Per šioje metų ataskaitoje apžvelgiamą laikotarpį ESRV nagrinėjo tam tikrus klausimus, kylančius dėl esamos ekonominės aplinkos ir visos finansų sistemos pažeidžiamumo sąveikos². Be kitų dalykų, buvo išnagrinėtos galimos 2023 m. kovo mėn. bankų sektoriuje kilusių neramumų padiktuotos pamokos, pavyzdžiui, dėl didesnių palūkanų normų rizikos poveikio bankams. ESRV taip pat toliau tobulino likvidumo rizikos sisteminio lygmens stebėseną ir vertinimą.

Apžvelgiamu laikotarpiu ESRV rengė keletą svarbių tarpsektorinių ir tarpvalstybinių politikos dokumentų rinkinių. Šioje srityje ESRV kartu su ECB paskelbė bendrą ataskaitą dėl klimato rizikos makroprudencinės valdymo sistemos. ESRV taip pat pateikė politikos pasiūlymų dėl rizikos finansiniam stabilumui, susijusios su kibernetiniais incidentais, kriptoturtu ir decentralizuotais finansais. Parengta analize ir pateiktais pasiūlymais ji siekia mažinti žinomą visoje finansų sistemoje patiriamą riziką ir pasireiškiantį pažeidžiamumą. ESRV kartu su ECB taip pat analizavo didesnės infliacijos ir didesnių palūkanų normų poveikį makroprudencinei politikai, daugiausiai dėmesio skirdama pinigų politikos ir makroprudencinės politikos sąveikai skirtingais ciklo etapais. Atliekant šį tarpsektorinį, kompleksinį darbą buvo atnaujintas jos parengtas gyvenamosios paskirties nekilnojamojo turto (GNT) sektoriaus vertinimas, taip pat buvo tęsiamas darbas, susijęs su ESRV paskelbta rekomendacija dėl komercinės paskirties nekilnojamojo turto (KNT) pozicijų³. Atnaujindama savo parengtą GNT vertinimą, ESRV padarė išvadą, kad GNT rinkų stabilizavimasis buvo per trumpas, kad ESRV iš esmės pakeistų savo 2021 m. rizikos įvertinimą.

ESRV tęsė darbą bankų sektoriaus įvairių politikos krypčių klausimais. Be kitų dalykų, ji prisidėjo prie Europos Komisijos vykdomos makroprudencinės sistemos peržiūros. ESRV ilgalaikė makroprudencinės politikos vizija aprašyta jos 2022 m. **konceptiniame dokumente**. Dalyvaudama peržiūroje ESRV ir toliau rėmėsi šia vizija. Be to, ESRV tęsia darbą siekdama geriau suprasti, kaip kai kurie ESRV nariai šiuo metu taiko teigiamos neutralios anticiklinio kapitalo rezervo normos koncepciją.

Vadovaudamasi 2019 ir 2021 m. savo pačios pirmą kartą pasiūlyta metodika, ESRV toliau plėtojo bankams skirtą bendrą makroprudencinės politikos pozicijos sistemą.

Makroprudencinės politikos pozicijos sistema leidžia sistemingai ir kiekybiškai palyginti riziką finansiniam stabilumui bei jai mažinti skirtas makroprudencinės politikos priemones ir taip įvertinti kiekvienos šalies makroprudencinės politikos poziciją, priskiriant ją prie neutralios, skatinamojo pobūdžio arba griežtos. 2024 m. sausio mėn. ESRV paskelbė ataskaitą, kurioje aprašė tolesnius metodinius šios sistemos pokyčius⁴. Taip pat pažymėtina, kad ESRV rėmėsi šia sistema tiek

¹ Plačiau apie tai Europos Komisijos interneto svetainės skiltyje „**Pasirengimas įgyvendinti 55 proc. tikslą. Pasiūlymų įgyvendinimas**“.

² Taip pat žr. 1 intarpą „2023 m. kovo mėn. neramumai bankų sektoriuje. Priežastys ir pagrindinės pamokos finansinio stabilumo srityje“.

³ **Europos sisteminės rizikos valdybos rekomendacija dėl grėsmių Europos ekonominės erdvės komercinės paskirties nekilnojamojo turto sektoriuje (ESRV/2022/9)** (OL C 39, 2023 2 1, p. 1).

⁴ Žr. ESRV Priemonių darbo grupės dėl Kontaktinės grupės makroprudencinės pozicijos ataskaitą **Improvements to the ESRB macroprudential stance framework** (ESRV makroprudencinės pozicijos sistemos tobulinimas), Europos sisteminės rizikos valdyba, 2024 m. sausio mėn.

palaikydama ESRV narių nacionalinės makroprudencinės politikos sprendimus, tiek jiems prieštaraudama.

Reaguojant į padidėjusią ciklinę riziką, makroprudencinė politika keliose ES valstybėse narėse apžvelgiamu laikotarpiu buvo sugriežtinta. Buvo imtasi tam tikrų kapitalu grįstų priemonių, daugiausia susijusių su anticikliniais kapitalo rezervais, kuriomis pirmiausia buvo siekiama griežtinti esamas makroprudencinės politikos pozicijas. Taip pat buvo imtasi tam tikrų skolininku grįstų priemonių, tačiau jokios konkrečios bendros šalių makroprudencinės politikos pozicijų griežtinimo arba švelninimo tendencijos neišryškėjo. Bendrai žvelgiant į visos EEE kapitalo rezervo reikalavimus, pažymėtina, kad nuo pandemijos pradžios sisteminės rizikos kapitalo rezervai apskritai mažėjo, tačiau jų mažėjimą iš esmės atsvėrė anticiklinių kapitalo rezervų didinimas panašiu mastu.

Nors ESRV ne kartą ragino imtis ne bankų finansų sektoriaus reguliavimo reformų, pažanga buvo nedidelė. Apžvelgiamu laikotarpiu ES teisėkūros institucijos užbaigė prudencinių taisyklių, kuriomis reglamentuojami investiciniai fondai, draudikai ir centrinė tarpuskaita, peržiūrą. Centrinės tarpuskaitos srityje ESRV vedė dialogą su teisėkūros institucijomis dėl pasiūlymų nustatyti aktyvios sąskaitos reikalavimą, siekdama padėti spręsti dar anksčiau išskirtus susirūpinimą keliančius klausimus dėl pozicijų tam tikrų tarpuskaitos paslaugų, kurias teikia įvairios Jungtinės Karalystės pagrindinės sandorio šalys, atžvilgiu. ESRV taip pat įvertino, kokiais būdais būtų galima mažinti riziką finansiniam stabilumui, susijusią su įmonių skolomis ir nekilnojamojo turto investiciniais fondais. Vykdydama tam tikrų ne bankų finansų sektoriaus dalių rizikos stebėseną, ESRV taip pat paskelbė savo metinę ES ne bankų finansinio tarpininkavimo rizikos stebėsenos ataskaitą⁵. Ji taip pat susipažino su 2024 m. sausio mėn. Europos Komisijos paskelbtu pranešimu, kad 2024 m. bus pradėtos tikslinės konsultacijos dėl makroprudencinės politikos, skirtos ne bankų finansų tarpininkams. Per šias konsultacijas pateiktas ESRV atsakymas bus aptartas kitų metų ataskaitoje.

ESRV vykdė savo atskaitomybės ir ataskaitų teikimo įsipareigojimus Europos Parlamentui ir visuomenei. 2023 m. kovo 20 d. ESRV pirmininkė dalyvavo viešajame klausyme Europos Parlamento Ekonomikos ir pinigų politikos komitete (ECON) ir surengė konfidencialius susitikimus su ECON pirmininku ir pirmininko pavaduotojais rizikai finansiniam stabilumui aptarti. Vykdydama savo atskaitomybės visuomenei įsipareigojimą, 2023 m. liepos mėn. ESRV paskelbė 2022 metų ataskaitą. Siekdama paskatinti diskusijas makroprudencinės politikos klausimais, ESRV taip pat surengė keletą konferencijų ir seminarų. Vykdydama jai suteiktus įgaliojimus, ji surengė metinį susitikimą su Europos audito priežiūros įstaigų komiteto ir ES įsisteigusių pasaulinės sisteminės svarbos finansų įstaigų teisės aktų nustatytą auditą atliekančių auditorių ir draudikų atstovais. ESRV taip pat surengė septintąją metinę konferenciją, kurioje daugiausiai dėmesio skirta būsimiems finansinio stabilumo srities iššūkiams, įskaitant kylančią riziką ir galimas jai mažinti skirtas reguliavimo priemones.

⁵ **EU Non-bank Financial Intermediation Risk Monitor 2023** (2023 m. ES ne bankų finansinio tarpininkavimo rizikos stebėsenos ataskaita), Europos sisteminės rizikos valdyba, 2023 m. birželio mėn.

Leidimo duomenys

© Europos sisteminės rizikos valdyba 2024

Adresas 60640 Frankfurtas prie Maino, Vokietija
Telefonas +49 69 1344 0
Interneto svetainė www.esrb.europa.eu

Visos teisės saugomos. Leidžiama perspausdinti švietimo ir nekomerciniais tikslais, jei nurodomas šaltinis.

Terminai ir santrumpų paaiškinimai pateikiami [ESRB glosarijuje](#) (tik anglų k.).

PDF ISBN 978-92-9472-368-0, ISSN 1977-5199, DOI 10.2849/7314, DT-AA-24-002-LT-N